Gemeente Assen

Raadsvoorstel

Onderwerp	Visie klimaatadaptatie
Kenmerk	67612-2023
Datum verzending	20 juli 2023
Besluitvormende raad	21 september 2023
Consulterende raad	14 september 2023
Namens	het college van burgemeester en wethouders van gemeente Assen de heer M.L.J. Out, burgemeester de heer T. Dijkstra, secretaris

1 Beslispunten

1.1 In te stemmen met de Visie klimaatadaptatie.

2 Inleiding

In 2021 heeft de raad de Omgevingsvisie ‘Assen nog mooier’ van de gemeente Assen vastgesteld. De Omgevingsvisie geeft aan dat groen en natuur unieke kernwaarden van Assen zijn en dat Assen de ambitie heeft om in 2040 de groene stad van het Noorden te zijn. Eén van de strategische sporen waarlangs we aan deze ambitie werken, is het inspelen op de klimaatverandering.

We ervaren in Assen steeds vaker de gevolgen van klimaatverandering. In Assen hebben we ook steeds meer last van situaties met extreme neerslag, hitte en droogte. Dit leidt tot allerlei vormen van overlast en (gevoel van) onveiligheid. Door onze leefomgeving aan te passen aan deze veranderingen kunnen we de effecten van klimaatverandering deels opvangen. Het aanpassen aan en het tegengaan van de effecten van klimaatverandering noemen we klimaatadaptatie. In de Omgevingsvisie is afgesproken dat we een visie opstellen waarmee we deze opgave verder uitwerken. Ook het Rijk vraagt in het kader van de Deltabeslissing Klimaat Adaptatie van ons om uiterlijk 2023 een ruimtelijke adaptatiestrategie op te stellen. Daarom hebben wij een visie klimaatadaptatie opgesteld voor de periode tot 2030, met een doorkijk naar 2050. We zetten hierin de koers uit voor 2030; waar willen we dan staan en wat moeten we de komende jaren doen om daar te komen?

3 Beoogd effect

We vullen met deze visie de ambitie van de Omgevingsvisie om in 2040 de groene stad van het Noorden te zijn nader in. Deze visie draagt bij aan het maken van een veilige, gezonde en leefbare stad.

4 Argumenten

4.1 In de Omgevingsvisie van de gemeente Assen is vastgesteld dat we de opgave voor een klimaatadaptieve stad verder uitwerken in een visie. Deze visie bevat de uitwerking van deze opgave en geeft invulling aan de in de omgevingsvisie gestelde ambitie om in 2040 de groene stad van het Noorden te zijn.

4.2 In deze visie laten we zien wat de mogelijke gevolgen van klimaatverandering zijn voor de gemeente Assen voor de thema's hitte, wateroverlast, droogte en waterveiligheid. Ook beschrijven wij onze doelen voor 2050 en de tussenresultaten waar we voor 2030 naar streven. Ten slotte, geven we een praktische uitwerking van de doelen aan de hand van acties waarmee we in de periode 2023-2026 aan de slag kunnen. Op deze wijze geven we inhoudelijke richting aan wat we de komende periode kunnen gaan doen om samen met inwoners, bedrijven en andere organisaties de effecten van klimaatverandering deels op te vangen.

4.3 De visie laat zien welke klimaatadaptatieve maatregelen de gemeente zelf kan nemen om de openbare ruimte voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering. De gemeente is echter niet als enige verantwoordelijk voor klimaatadaptatie. Inwoners, bedrijven en andere organisaties hebben eveneens een rol om de effecten van klimaatverandering op particulier terrein op te vangen. Deze visie bevat daarom ook een duidelijke en herkenbare werkwijze om inwoners, bedrijven en andere organisaties te bewegen om klimaatadaptieve maatregelen op eigen terrein te nemen. Dit kan de gemeente doen door richting te geven, te verbinden, te stimuleren en te reguleren.

4.4 De visie heeft oog voor andere opgaven in Assen: zoals sociale- en gezondheidsvraagstukken, het woningtekort, de energietransitie, duurzame mobiliteit, het vergroten van de biodiversiteit en milieu (bodem, lucht, geluid, water). We willen de kansen die deze opgaven bieden om klimaatadaptatie te realiseren optimaal benutten. Door te kiezen voor slimme maatregelen kan je namelijk werken aan meerdere doelen. In deze visie maken we de kansen om de verschillende opgaven met elkaar te verbinden zichtbaar. Dit maakt het mogelijk om klimaatadaptatie integraal mee te nemen bij de aanpak van deze andere opgaven.

5 Kanttekeningen

5.1 In de Omgevingsvisie is vastgesteld dat er een visie voor klimaatadaptatie en een visie voor groen moet worden opgesteld. De ontwikkeling van deze twee visies heeft gelijktijdig plaatsgevonden. De visies kennen gedeeltelijke overlap. Daarom hebben we tijdens het opstellen van de visies de inhoud hiervan op elkaar afgestemd; hebben we een gezamenlijk participatietraject ingericht; en zullen we na vaststelling van beide visies een gezamenlijke uitvoeringsagenda opstellen waarin we aangeven hoe en waar een actie wordt geborgd of een principe wordt verankerd.

6 Kosten, baten en dekking

De Visie klimaatadaptatie bevat ambitieuze doelstellingen voor 2030 en 2050 en voorstellen voor te ondernemen acties in de periode 2023-2026. Om de ambities uit deze visie te kunnen realiseren is een stevige inzet vanuit de gemeente nodig. Dit vraagt ook om passende middelen, zowel wat betreft personele capaciteit als financiële middelen. We hebben er in deze visie voor gekozen om nog geen

kostenraming op te nemen. De uitvoering van deze visie klimaatadaptatie zullen we namelijk niet vanuit één programma, met één budget en één verantwoordelijke uitvoerder, organiseren. Klimaatadaptatie vraagt om een integrale aanpak waarbij klimaatadaptatie in veel gevallen wordt meegenomen in de uitvoeringsplannen op andere beleidsterreinen. Toch is er al wel iets te zeggen over de te verwachten kosten en wijze waarop we de kosten in de toekomst meer inzichtelijk zullen maken.

In de eerste plaats sluit de visie wat betreft de opgave wateroverlast direct aan op de werkwijze die al langere tijd loopt op het terrein van waterbeheer en riolering. In het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan 2019-2024 (GWRP) zijn aan de hand van de Water Overlast LandschapsKaart (WOLK) de potentieel kwetsbare locaties voor de opgave wateroverlast voor het stedelijk gebied van Assen geïdentificeerd, geanalyseerd en op kosten gezet. De doelstellingen die we in deze visie hebben opgesteld onder de opgave wateroverlast komen daarmee voort uit analyses die al eerder zijn gedaan bij het opstellen van de GWRP. Wat betreft kosten voor de opgave wateroverlast weten we daarom tot en met 2024 waar we op uitkomen. In 2023 en 2024 zullen we risicodialogen op het onderwerp wateroverlast organiseren om te bepalen wat we in Assen een niet acceptabel niveau van overlast vinden. Dit is input voor de actualisatie van de GWRP voor de periode 2025-2030. Als uit de risicodialogen komt dat we minder wateroverlast in Assen accepteren dan we in de voorgaande periode hebben aangenomen, staan we voor de keuze of we de inzet op de opgave wateroverlast moeten gaan vergroten. Uiteraard spelen financiële afwegingen hierbij een rol. Kostenramingen voor de opgave wateroverlast zullen daarom plaatsvinden in 2024 op het moment dat we de GWRP gaan actualiseren.

Bij de opgave hitte zien we dat de meeste ambities en doelstellingen een relatie hebben met de Groenvisie. We willen het hitte-eiland effect tegengaan en willen zorgen voor aanwezigheid van voldoende schaduw- en daarmee koelteplekken. Dit doen we voornamelijke door ontharding en vergroening, onder andere via de 3-30-300 regel zoals ook is opgenomen in de Groenvisie. In de Groenvisie zijn een aantal onderdelen die te maken hebben met de opgave hitte al wel doorgerekend, te weten het vervangingsfonds, ‘Meedoen in het Groen’ en ‘Steenbreek’. Het vervangingsfonds is becijferd op jaarlijks 280.000 euro, ‘Meedoen in het Groen’ op 125.000 euro jaarlijks en ‘Steenbreek’ op 50.000 euro jaarlijks te dekken uit het GRWP (Gemeentelijk water en rioleringsplan). De benodigde middelen voor ‘Meedoen in het Groen’ voor 2024 en voor ‘Steenbreek’ (structureel) worden bij het vaststellen van de groenvisie als besluitpunt opgenomen. Hiermee geven we ook gedeeltelijk inzicht in de te verwachten kosten voor de opgave hitte uit de Visie klimaatadaptatie.

De bovengenoemde kosten die in de Groenvisie worden meegenomen geven echter nog niet het volledige beeld van de te verwachten kosten voor de opgave hitte. Onder 9. Vervolg geven we aan dat we een gezamenlijke uitvoeringsagenda voor de Groenvisie en Visie klimaatadaptatie gaan opstellen. In deze uitvoeringsagenda zullen we duidelijk maken voor welke onderdelen van de opgave hitte het nog niet goed mogelijk is om een kostenraming te maken. We moeten immers bij sommige onderdelen eerst samen met onze partners nader onderzoek doen voordat we een kostenraming kunnen maken. Dit geldt onder andere voor het beperken van de impact van hitte op vitale en kwetsbare infrastructuren en op het beperken van gevolgenbeperking voor kwetsbare inwoners. Die ambities die we niet nu al ‘op geld’ kunnen zetten, zullen we in de uitvoeringsagenda voorzien van meer financiële duiding.

Voor de opgave droogte geldt eveneens dat we op dit moment nog geen kostenraming kunnen maken. Een deel van de opgave droogte wordt meegenomen in de GWRP. Dit gaat om het deel waarbij we water willen vasthouden in de gebouwde omgeving en vertraagd willen afvoeren. Voor dit deel geldt hetzelfde als hierboven gesteld onder de opgave wateroverlast. Voor een ander deel van de opgave droogte is eerst onderzoek nodig naar de relatie ondiepe leemlaag en grondwaterstanden in het stedelijk gebied van

Assen om te bepalen hoe groot de impact van droogte in Assen is op biodiversiteit en wat geschikte maatregelen zijn om deze impact te verkleinen. Bovendien gaan we samen met provincie en waterschappen verkennen hoe groot het probleem van droogte is in het buitengebied. Op basis van deze onderzoeken kunnen we bepalen waar en in welke mate aanvullende actie nodig is. Ook hier geldt dat we voor deze onderdelen in de uitvoeringsagenda nadere financiële duiding zullen geven.

We geven in deze visie geen kostenraming voor de opgave waterveiligheid. Bij deze opgave zal de financiële opgave voor de gemeente Assen zeer klein zijn, omdat de waterschappen, provincie Drenthe en veiligheidsregio's verantwoordelijk zijn voor waterveiligheid. De afstemming met deze partners vindt binnen de gemeente Assen plaats binnen bestaande formatie.

Ten slotte, richt een belangrijk deel van de activiteiten uit deze visie zich op het vergroten van klimaatbewustzijn van inwoners, bedrijven en organisaties. Deze visie bevat concrete voorstellen voor hoe we dit bewustzijn kunnen vergroten. We hebben echter nog geen kostenraming gemaakt voor deze acties. In de uitvoeringsagenda zullen we nader uitwerken hoe we deze activiteiten in een project zullen gaan vormgeven. Op dat moment zullen we ook een eerste kostenraming maken voor dit onderdeel.

Bovenstaande maakt duidelijk op welke onderdelen het al wel mogelijk is om inzicht in te verwachten kosten te geven en bij welke onderdelen dit nog niet mogelijk is. In de nog op te stellen uitvoeringsagenda zullen we voor de verschillende opgaven nader uitwerken waar dekking van de verschillende onderdelen te vinden is. Belangrijk hierbij is dat onderzoek laat zien dat klimaatadaptatie maatregelen zichzelf terugbetalen. Bijlage 3 van de Visie klimaatadaptatie bevat een visie op de financiering van klimaatadaptatie en schetst een beeld van de mogelijke kosten als we niets doen aan klimaatadaptatie en de mogelijke baten als we wel maatregelen nemen. Bovendien is duidelijk dat de kosten en baten van klimaatadaptatie (inclusief vergroening) vaak niet bij dezelfde partijen liggen. Daarom wordt gepleit voor 'nieuwe groen- en klimaatcoalities': de Rijksoverheid, provincies, waterschappen, woningcorporaties, ondernemers, zorginstellingen en verzekeraars zouden samen met gemeenten de handschoen moeten oppakken. Er zijn diverse subsidieregelingen (provinciaal, landelijk, Europees) waar we gebruik van kunnen maken om onze ambities op het terrein van klimaatadaptatie en vergroening waar te kunnen maken. De opties hiervoor verkennen we nader in de uitvoeringsagenda. Daarbij laten we zien welke mogelijkheden wij zien om samen met partners op te trekken bij verwerving van financiële middelen.

7 Communicatie, participatie

Een belangrijke doelstelling in deze visie is om bedrijven en andere organisaties en inwoners zich bewust te laten zijn van de gevolgen van klimaatverandering en van de mogelijkheden om zelf maatregelen te nemen om de gevolgen van extreme hitte, wateroverlast en droogte te beperken. Ook willen we dat deze partners in een vroeg stadium van een ruimtelijk project met elkaar optrekken bij het nadenken over klimaatadaptatie maatregelen. De visie bevat voorstellen voor acties om deze bewustwording te vergroten en om de genoemde partijen vroegtijdig te betrekken bij ontwikkeling van klimaatadaptatiemaatregelen en hen met elkaar te verbinden.

Bij het opstellen van deze visie hebben we al bedrijven en andere organisaties, inwoners en gemeenteraad betrokken. We hebben twee stakeholder bijeenkomsten georganiseerd waarin we met 20 partijen (o.a. Actium, Natuur en Milieu Federatie Drenthe, Vaart Welzijn, waterschappen, Ondernemend Assen, GGD Drenthe) hebben gesproken over wat zij als opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen zien voor Assen als het gaat om klimaatadaptatie. Bovendien hebben we gesproken over wat zij verwachten van de gemeente op dit onderwerp.

Voor inwoners hebben we voor de Groenvisie en de Visie Klimaatadaptatie de fietsroute ‘Onderweg naar een groene stad’ georganiseerd. Tijdens deze route kregen inwoners informatie over de Groenvisie en Visie Klimaatadaptatie en zagen zij goede voorbeelden én mogelijke toekomstbeelden. Door de deelnemers een vragenlijst te laten invullen, konden zij hun mening geven over de ideeën van de gemeente en konden zij ideeën indienen voor het groener en meer klimaatadaptief maken van Assen. 34 inwoners hebben de vragenlijst ingevuld. De antwoorden en ingebrachte ideeën van inwoners zijn met name relevant voor de uitvoeringsfase van klimaatadaptatieprojecten en zullen in deze fase worden meegenomen bij projectontwikkeling. Overigens is de online storymap op onze website waarin de fietsroute online kon worden bekeken veel vaker bezocht (549 keer). Als start van deze fietsroute hebben we een Groen- en Klimaatdag in het Duurzaamheidscentrum Assen georganiseerd. Tijdens deze middag kregen bezoekers informatie over bijvoorbeeld biodiversiteit, groen in de stad en over waterberging en konden zij hun ideeën hierover delen met de gemeente. Ten slotte, exposeren we sinds april 2023 de ‘toekomstbeelden’ van de groene stad van het Noorden in het Duurzaamheidscentrum Assen. Hierin koppelen we de inbreng van bewoners terug en laten we zien wat inwoners zelf kunnen doen om hun eigen leefomgeving te vergroenen.

Voor de gemeenteraad hebben wij op 13 april 2023 een informele raadsbijeenkomst voor de Groenvisie en Visie klimaatadaptatie in het Duurzaamheidscentrum Assen georganiseerd. Raadsleden konden tijdens deze avond met medewerkers van de gemeente in gesprek over de verschillende onderwerpen van de Groenvisie en Visie Klimaatadaptatie. Per onderwerp was er een tafel met informatie waar raadsleden hun ideeën over de beide visies konden achterlaten. De opmerkingen van de raadsleden over de Visie klimaatadaptatie en onze reactie hierop zijn opgenomen in bijlage 4 van de Visie klimaatadaptatie. In onze reactie op de opmerkingen verwijzen we naar de paragraaf van de visie waar meer informatie over het betreffende onderwerp is te vinden of waar wij naar aanleiding van de opmerkingen van raadsleden wijzigingen in de visie hebben aangebracht.

Voor vaststelling van deze visie zullen we een persbericht voorbereiden.

8 Inclusie

Inwonersmet een slechte gezondheid zijn extra kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering en dan met name voor hittestress. In deze visie stellen we voor om een hitteprotocol op te stellen met specifieke aandacht voor kwetsbare groepen. De visie bevat ook voorstellen om een bewustwordingscampagne klimaatadaptatie te lanceren en om samen met de waterschappen, provincie Drenthe en veiligheidsregio’s een communicatieplan waterveiligheid op te stellen. We zorgen ervoor dat de communicatie die voortvloeit uit deze bewustwordingsacties is afgestemd op laaggeletterden.

9 Vervolg

Deze visie gaan we in een volgende fase vertalen naar uitvoering. De uitwerking van de in hoofdstuk 5 beschreven voorstellen voor acties en uiteindelijke borging hiervan zal op verschillende plaatsen binnen de organisatie een plek moeten krijgen. Zoals in sectie 6 van dit collegevoorstel toegelicht zullen we een uitvoeringsagenda opstellen waarin we aangeven wanneer, hoe en op welke plaats binnen de organisatie we de voorgestelde acties oppakken.

De uitvoeringsagenda moet laten zien dat acties opgepakt kunnen worden door bijvoorbeeld:

1. Directe uitvoering van de actie.

2. Nadere uitwerking van beleidskaders op specifieke terreinen.

We laten daarbij zien hoe en waar een actie wordt geborgd of een principe wordt verankerd. Bijvoorbeeld in het Omgevingsplan, het Handboek Openbare Ruimte, Meerjaren Uitvoeringsplannen (MJUP) of programma's op het terrein van bijvoorbeeld water, wonen, groenbeheer, biodiversiteit, energietransitie, sociaal domein of economie. Zoals in 6. Kosten, baten en dekking is aangegeven, geven we in de uitvoeringsagenda op enkele opgaven nadere financiële duiding en geven we aan waar de mogelijkheden voor externe financiering en potentiële partners liggen.

Omdat de visie klimaatadaptatie raakt aan het groenplan en we de acties die uit deze twee visies voortkomen zo goed mogelijk op elkaar willen afstemmen, gaan we één uitvoeringsagenda voor beide visies opstellen. We willen de gezamenlijke uitvoeringsagenda met daarin een nadere uitwerking van de financiële consequenties van deze uitvoeringsagenda ongeveer een half jaar na vaststelling van beide visies voorleggen aan het college.

10 Bijlage

1. Visie klimaatadaptatie

De raad van de gemeente Assen,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 11 juli 2023,

Besluit

1.1 In te stemmen met de Visie klimaatadaptatie.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van donderdag 21 september 2023.

De raad voornoemd,

Voorzitter, M.L.J. Out

Griffier, J. de Jonge